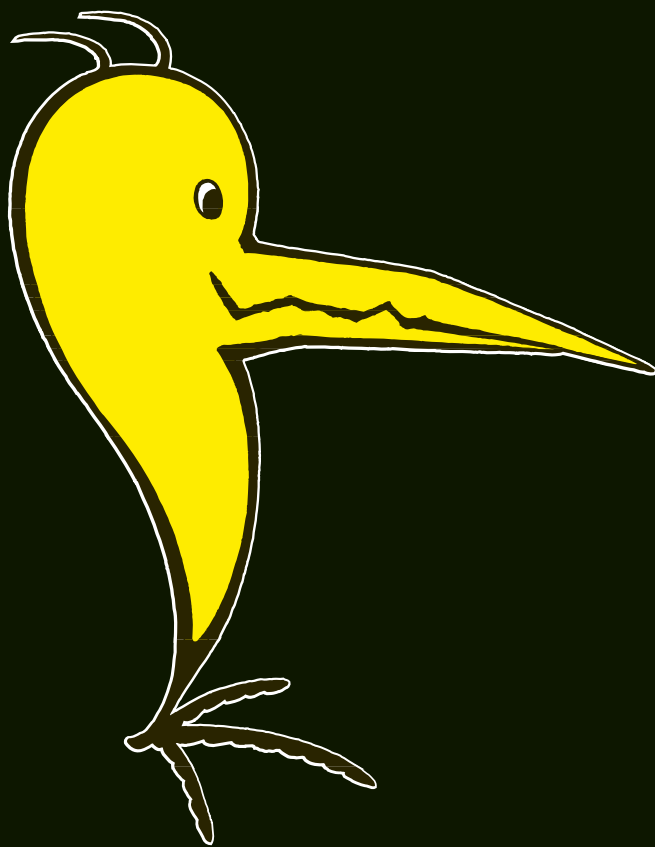


TIMO ROSSI

LAPINLAHDEN LINNUT



MIKSEI ASIOISTA PUHUTA

DOCENDO

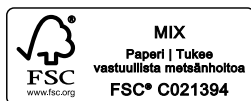
TIMO ROSSI

LAPINLAHDEN LINNUT

MIKSEI ASIOISTA PUHUTA

DOCENDO

Omistettu Hiskille ja Timpalle.



*Copyright © Timo Rossi, Docendo ja Lapinlahden Linnut 2023
Docendo on osa Werner Söderström Osakeyhtiötä.*

*Kansi ja ulkoasu: Virpi Liinoja
Kannen logot copyright © Lapinlahden Linnut*

*Kustantaja: Docendo, Jyväskylä
puh. 044 7270 250
info@docendo.fi
www.docendo.fi*

ISBN 978-952-382-569-7

Painettu EU:ssa.

SISÄLLYS

| | |
|---|-----|
| KIRJAILIJAN ALKUSANAT | 11 |
| PROLOGI | 13 |
| | |
| LUKU 1 MAAILMAN SYNTY | 17 |
| Timo Eränkö | 20 |
| Matti Jaaranen..... | 24 |
| Markku Toikka..... | 27 |
| Mikko Kivinen..... | 31 |
| Teatteriseurue Maailmanpyörä..... | 33 |
| Helsingistä periferiaan..... | 37 |
| Heikki Salomaa..... | 38 |
| Tapio Liinoja | 39 |
| Gruppo Kekkonen..... | 43 |
| Ari Kettunen | 47 |
| Lapinlahden Laululinnut | 48 |
| Ensimmäiset hengentuotteet..... | 50 |
| Ei oikotietä sankaruuteen..... | 56 |
| Kadulle heitetyt miehet..... | 59 |
| Tässähän pitää tehdä kaikki väärin..... | 65 |
| Eikö meille ole järjestetty majoitusta? | 69 |
| | |
| LUKU 2 JOS JOTAIN HALUAA SAADA, TÄYTYY JOTAIN MYÖS ANTAA | 73 |
| Pekka Hedkrok | 75 |
| Jan Noponen | 79 |
| Lapinlahden Linnut ei koskaan tule myymään yhtä ainutta levyä | 81 |
| Kuumen levysaunan kylmät kalat | 86 |
| Himokkaita eläimiä..... | 91 |
| Kyllä tämmöinen itsestään kuolee..... | 94 |
| Mansikkamäen kuvankaunis tytär | 98 |
| Jep..... | 107 |
| Keikkarumba käynnistyy..... | 112 |

| | |
|--|-----|
| Hannu Lemola | 115 |
| Ensimmäinen oma tv-ohjelma ei nouse siivilleen | 122 |
| Vihreä gorilla..... | 125 |
| Ympärivuotisen rundaamisen autuus ja kurjuus | 130 |
| Lauluja Nuppilasta..... | 143 |
| Ari Kettusen piano hiljenee..... | 148 |
| | |
| LUKU 3 MINÄ EROAN – VOITTO? | 153 |
| Seitsemän kuolemansyntiä | |
| – ensimmäisen tv-sarjan ankara luomiskertomus | 158 |
| Omapäinen pässilauma | 164 |
| Pilvien ylle kivunneet kansansuosikit..... | 170 |
| Elämä janottaa | 178 |
| Kitaristi Los Angelesista – Puka Oinonen | 182 |
| Maaailman kahdeksan ihmettä | 186 |
| Markku Toikka jättää yhtyeen | 194 |
| Tähdet kertovat..... | 199 |
| Lähi-idän kiertäjistä vesiturvallisuuden mannekiineiksi..... | 203 |
| Kuudesti laukeava..... | 209 |
| GRRR! | 212 |
| Mikko Kivisen potkut | 217 |
| Ensimmäiset pyöreät Vanhalla | 225 |
| Linnut pesiytyvät Pöllölaaksoon | 228 |
| Köyhän taivas | 233 |
| Tapio Liinoja jättää haikeat hyvästit..... | 238 |
| | |
| LUKU 4 AIKA KULUU HILJALLEEN, NIIN KUIN MINÄKIN | 243 |
| Ari Wahlsten – Energiapiikki lihassa..... | 247 |
| Viimeiset seikkailut television palveluksessa | 251 |
| Tyttö huutaa Hii! | 254 |
| Nasa-mies Pekka Rechartt..... | 257 |
| Kansandances..... | 261 |
| Hate Kinnunen (maksaa itse) | 266 |
| Ympärivuotisen rundaamisen autuus ja kurjuus. Osa 2. | 271 |
| Iso muna | 279 |
| Uuden vuosituhannen leivänmuruset | 283 |
| Pekka ”Devil” Virtanen..... | 291 |

| | |
|---|-----|
| Hittejä polkuhintaan | 294 |
| Kolmas jalka haudassa | 297 |
| Juhlien loppu | 300 |
| Tätäkö tämä nyt sitten tulee aina olemaan? | 309 |
| Minä en koskaan kirjoita paskaa | 313 |
| Pienvikaisten paratiisi | 316 |
| Märkä rätti | 319 |
| | |
| LUKU 5 SINÄ KOETAT VIHELTÄÄ SITÄ VANHAA SÄVELMÄÄ | 325 |
| Muuttuuko ihminen | 328 |
| Etiäppäin | 330 |
| Kadonnut motivaatio | 333 |
| Suuret hankkeet kuivuvat kokoon | 337 |
| Aleksis Rock | 340 |
| Nostalgian uhrin | 344 |
| Jälkihöyryjä | 350 |
| Erängön viimeiset kiusaukset | 355 |
| Ystäviä, tovereita ja elämäkumppaneita | 362 |
| | |
| EPILOGI: TIMON, PUOSUN JA EPAN PEIJAiset | 365 |
| KIRJAILIJAN JÄLKISANAT JA KIITOKSET | 369 |
| | |
| Liite: Roudarit ruotivat | 373 |
| Lapinlahden Lintujen tuotanto | 381 |
| Lähteitä | 393 |

Oma tarinani Lapinlahden Lintujen kelkassa alkoi yhtyeen nettisivujen keskustelufoorumilla 2000-luvun alussa. Lapparit olivat tuolloin kokeneet jo useita kokoonpanomuutoksia, ja Markku Toikan, Mikko Kivisen ja Tapio Liinojan lähdettyä myös heidän suurin menestyksensä oli kääntynyt laskuun. Bändi oli kuitenkin edelleen elinvoimainen, ja varsinkin Heikki ”Hiski” Salomaa jaksoi olla riemastuttavine juttuineen vauhdittamassa keskustelua.

Kävimme Hiskin kanssa netin välityksellä monia mainioita keskusteluja, mutta erityisesti mieleen on jäänyt ensimmäinen ja valitettavasti ainoaksi jäänyt tapaamisemme Linnanmäellä vappuna 2003. Hiski käveli lavan takaa Lintujen keikan jälkeen ja näytti jopa aavistuksen jurolta, sillä paikalle ei ollut ilmaantunut surkean sään vuoksi paljontakaan yleisöä. Kun rohkaisin mieleni ja menin käsi ojossa esittäytymään, levisi hänen kasvoilleen poikamainen, harvinaista lämpöä säteilevä virne. Keskustelumme oli lyhyt, mutta sitäkin unohtumattomampi. Tuntuu edelleen kurjalta muistella, että kahden kuukauden päästä tapaamisestamme hän oli yllättäen poissa.

Seuraavana syksynä osallistuin Tavastialla Hiskin muistokeikalle. Rikoksen vanhennuttua voinen jo tunnustaa, että marssin portsarin ohi alakäisenä esittäytyen Lapinlahden Lintujen Fan Clubin puheenjohtajaksi. Moista titteliä ei tietenkään ollut olemassakaan, kuten ei ollut koko clubiaan. Juonessa oli mukana myös rikoskumppani, mutta hänen nimensä jääköön salaisuudeksi.

Vuosien kuluessa pääsin keikkojen yhteydessä tutustumaan muihinkin yhtyeen jäseniin, ja ilokseni voin todeta, että kenestäkään heistä ei ole kehkeytynyt pahaa sanottavaa. Toki olen todistanut aamuyön tunteina varsin rajujakin hetkiä eroilmoituksiin päätyneistä raivokkaista riidoista sekä muistakin ei niin mairittelevista tilanteista. Loppujen lopuksi ikävät tapauksetkin ovat kuitenkin kääntyneet voitoiksi, kun hetken päästä on jälleen puhallettu yhteiseen hiileen.

Pääasiallinen syy, miksi päädyin tämän teoksen kirjoittajaksi, on vuonna 2012 julkaistu pro gradu -tutkielmani *Mies ja maskuliinisuus Lapinlahden Lintujen rock-lyriikassa*, jonka kirjoitin maisterintutkintoni loppupyönä

Tampereen yliopistosta. Yhdeksän vuotta myöhemmin puhelimeni soi kesken työpäivän, ja ruudulla komeili Tapio Liinojan nimi. Tapsan kysymystä en olisi osannut arvata edes kymmenellä yrittämällä:

”Linnut täyttää 40 vuotta vuonna 2023. Kaikenlaista mielenkiintoista on tässä kehitteillä, ja siihen liittyen, kiinnostaisiko sua kirjoittaa meistä kirja?” Vastausta ei tarvinnut miettiä hetkeäkään, ja muut kiireet olivat heti täysin toissijaisia.

Samana vuoden joulukuussa, kun kirjoitustyö oli jo hyvässä vauhdissa, jouduin valitettavasti vastaanottamaan Tapsalta sävyltään hyvin erilaisen puhelun. Ryhmän perustaja ja kaikki vuodet yhtyettä luotsannut Timo Eränkö oli kuollut. Uutinen tuli järkytyksenä, ja koko kirjan näkökulma muuttui tietysti kertaheitolla. Ehdin haastatella Timoa teokseeni vain kerran, joten hänen kertojaäänensä poistuu ikävä kyllä kuvioista pian ensimmäisen luvun jälkeen. Olen kuitenkin koettanut täydentää vajetta haastatteleamalla bänditovereiden lisäksi ihmisiä myös Timon yksityiselämän puolelta.

Suurena apuna kirjan tekemisessä on ollut Jukka Lyytisen urauurtava työ vuonna 2003 Liken julkaisemassa *Lapinlahden Linnut* -teoksessa, sillä ilman olemassa olevaa historiikkaa oma työmääräni olisi kasvanut merkittävästi suuremmaksi. Lyytisen teoksen ilmestyessä Lintujen tarina oli kuitenkin vielä kesken, joten katson kirjoitustyöni täydentävän 20 vuotta sitten julkaistun välitilinpäätöksen. Paljon on ehtinyt tapahtua myös vuoden 2003 jälkeen, ja kulunut aika on mahdollistanut myös Lyytisen teoksessa esitettyjen tapahtumien käsittelyn uusista näkökulmista.

Tämä teos on tyylipuhdas rakkauskirje Lapinlahden Linnuille – kaikelle sille riemulle, anarkialle ja vapaudelle, mitä näihin kahteen sanaan minulle kiteytyy. Täytyy vaan hanakasti varoa, ettei heittäydy tunteellisuudessaan pateettiseksi ja pystytä latteaa pyhimyspatsasta. Ylevyys kun ei näihin kekereihin kuulu – sehän olisi vallan naurettavaa.

Lempäälässä 2. toukokuuta 2023

Timo Rossi

PROLOGI

Jallukka, Helsingin Jätkäsaari, maanantai 16. toukokuuta 2022. Lapinlahden Lintujen ensimmäiset treenit yhdeksään vuoteen.

”Sehän oli kanssa, kun mentiin Vesivehmaan Jenkkapirttiin, ja vasta perillä selvisi, että keikka onkin vasta viikon päästä! Suoraan vaan Vanhan kuppi-
laan ryyppäämään, eikä kotiin ilmoitettu mitään.”

Matti Jaaranen hörähtää muistonsa päälle, ja pöydän ympärillä istuvat bänditoverit pyörittelevät päitään menneille sattumuksille. Muusikoiden talon Jallukan baariin on kokoontunut lauma hilpeitä, harmaantuneita ja kaljuuntuneita 60–70-vuotiaita herrasmiehiä, jotka tuntuvat lähes kymmen-
vuoden hiljaiselon jälkeen löytävän yhteisen sävelen kuin luonnostaan. Puhe soljuu tasaisena surinana, ja äänimattoa rytmittävät säännölliset nau-
runpyrskähdykset. Tunnelma on kotoisa ja lämmin.

Tapaamisen syy tosin on vähemmän hilpeä, sillä Lapinlahden Linnut ovat kokoontuneet muistelemaan edellisvuosina menehtyneitä ystäviään. Kesäkuussa järjestetään Tavastialla Timon, Puosun ja Epan peijaiset – tapahtuma, johon Linnut ovat muodostaneet kymmenen hengen erikoiskokoonpanon. Mukana alkuperäisestä porukasta ovat Pekka Hedkrok, Matti Jaaranen, Ari Kettunen, Mikko Kivinen, Tapio Liinoja, Jan Noponen ja Markku Toikka. Heidän lisäksi lavalle astelevat itseoikeutetusti kuumimpien menestysvuosien rumpali Hannu Lemola, kitaristi Veli-Pekka ”Puka” Oinonen, sekä 2000-luvulla remmiin liittynyt kosketinsoittaja Jussi Liski. Täydennysmiehinä tulevassa konsertissa nähdään trumpettisti Antero Priha ja saksofonisti Tapani Varis. Konsertissa soittava kokoonpano on fanin näkökulmasta harvinaista herkkua, sillä kyseessä on Hedkrokin ensimmäinen esiintyminen Lintujen riveissä 15 vuoteen ja Kettusen peräti 34 vuoteen.

Viikatemies on paiskinut hommia viime vuosina Lintujen ystäväpiirisä turhankin vikkellästi, sillä poissa ovat ryhmän alku- ja menestysvuosien uskolliset roudarit Paavo ”Puosu” Liesinen ja Eero ”Epa” Tamminen, sekä yhteen keikkoja parinkymmenen vuoden ajan myynyt Seppo Kahilainen. Kovin isku tuli kuitenkin puolisen vuotta sitten, kun Lintujen perustaja, ahkerin sanoittaja ja alkuaikojen keskeisin ideointija Timo Eränkö nukkui pois joulukuussa 2021. Paikalla väreilevä lämpö saakin melankolista lisäväriä ajan rajallisuuden mukanaan tuomasta kaihosta ja surumielisyydestä.

On hyvä kokoontua ja puuhailla kavereiden kanssa, vielä kun siihen on mahdollisuus.

Pian ovi käy jälleen, ja sisään astelee Hannu Lemola. Lupsakka rumpali on sitten viime näkemän kasvattanut puoleen selkään ulottuvan vitivalkoisen pehkon.

”Hipiltä lähtee tukka sitten ihan saman tien ennen kuin voidaan esiintyä!” Kivinen tokaisee ja röhöttää makeasti päälle.

Päivä on alkanut Kivisen osalta väärällä jalalla, sillä pysäköinninvalvoja on muistanut taiteilijaa virheellisestä parkkeerauksesta.

”Laitoin mittariin pysäköinnin alkamisajan sijasta oletetun lopetusajan. Eihän tässä voi kuin itseään syyttää. Tai itse asiassa, haista vittu Matti!” Kivinen murjaisee vieressä istuvalle Jaaraselle.

Siirrymme rykelmänä kerros alempana sijaitsevaan pieneen soitto-kämppään. Istumapaikat ovat kortilla, ja seisomisvaihtoehtoon ei tunnu löytyvän halukkaita. Lisäpenkkejä on pakko haalia ennen kuin ilmassa kaikuu yksikään nuotti. Kun treenit viimein pääsevät alkuun, Markku Toikka muistuttaa kaikkia:

”Minä en sitten ole laulanut tätä yhdeksään vuoteen, joten koettakaa ymmärtää.” Ympäriältä kuuluu hyväksyvää hyminää.

Lintujen musiikillinen johtaja ja ”Sibeliukseksi” yhtyeen roudarien keskuudessa tituleerattu Pekka Hedkrok johtaa harjoituksia vanhasta tottumuksesta ja jakaa käskyjä rumpujen takana tönöttävälle Lemolalle sekä kitaran kaulaa tottuneesti näpräävälle Oinoselle. Kun muusikot hierovat rytmien, sävelien ja sointujen yksityiskohtia, eksyvät eturivin laulajat vai-vihkaa keskustelemaan iän tuomista krempeista ja lääkityksistä.

”Kai sait kaikki yksityiskohdat ylös?” Liinoja virnistele puoleeni.

Muusikot saavuttavat konsensuksen setin aloituksesta. Vielä ennen kuin Lemola aloittaa kompini, Toikka ottaa kokeneen näyttelijän elkein tilan haltuun ja toteaa:

”Muistetaan nyt sitten, että ei lähdetä spiikeissä henkilöpalvonnan puolelle. Sitä ei Timokaan olisi halunnut.”

Muut yhtyvät kehotukseen.

Treenit etenevät joutuisasti, vaikka välillä oikeaa sävelkorkeutta joudutaankin etsimään. Kun vuoroon tulee ensimmäinen ryhmälaulu, seuraa lyhyt neuvonpito. *Miksei asioista puhuta* -klassikko kun sisältää säkeistöt myös Timo Erängöltä sekä vuonna 2003 kuolleelta alkuperäisjäsen Heikki ”Hiski” Salomaalta.

”Hiskin karismaan ei kyllä pysty kukaan”, tokaisee Ari Kettunen, mutta lupaa ottaa keikalle Salomaan tutuksi tekemät sanat kontolleen.

Lintujen dialogia seuratessa käy nopeasti selväksi, että nämä miehet osoittavat välittämistä toisiaan kohtaan sopivalla määrällä nälvimistä ja voimasanoja. Yhtyeen historia onkin maltillisesti sanoen värikäs, ja välillä miesten välillä on tapeltu oikein tosissaan, sillä 80-luvun kosteat keikkareisut tunnetaan järkyttävistä riidoista ja verisistä nyrkkitaapeluista. Kesken suurimman menestyksensä Linnut aloittivat myös järjestelmällisen erottamisruljanssin suosituimmille jäsenilleen. Toikka lähti vuonna 1990, Kivinen pari vuotta myöhemmin ja Liinoja vuonna 1994. Myös Pekka Hedkrokin poistumiseen ryhmän riveistä 23 vuoden palveluksen jälkeen vuonna 2007 liittyy surullisia vaiheita. On selvää, että synkät tapahtumat ovat varmasti jättäneet jälkensä jokaiseen huoneessa, mutta ulkopuolisena niitä ei kykene aistimaan – ei, vaikka kuinka yrittäisi.

Treenien puolivälin paikkeilla on jälleen luova tauko, ja maestro Hedkrok neuvottelee puhallinsoittajien kanssa. Toikka intoutuu virittelemään ääntä saksofonistaan, mikä saa puheensa keskeyttämään joutuvan Hedkrokin ärtymään.

”Markku, älä soita.”

Kivinen ja Liinoja intoutuvat hekottelemaan kommentille, ja Liinoja osoittaa jälleen sanat puoleeni:

”Tuosta saisit kirjallesi hyvän nimen: *Markku, älä soita!*”



Kuva: Anja Salmela

Maailman synty

Lapinlahden Linnut 1983–1984

Timo Eränkö: Laulu, tenorisaksofoni

Matti Jaaranen: Laulu, arkistomappi

Ari Kettunen: Laulu, piano

Mikko Kivinen: Laulu, kontrabasso

Tapio Liinoja: Laulu, puulusikka ja puuhaarukka

Heikki Salomaa: Laulu, cabasa

Markku Toikka: Laulu, matka-arkku

Kirjava joukko innokkaita nuoria miehiä ympäri Suomen hakeutuu näyttelijöiksi Helsingin Ylioppilasteatteriin. Miehet päättävät perustaa kaljanhimoissaan omalaatuisen katusoittoyhtyeen, joka alkaa kerätä huomiota umpihul- luilla anarkistisilla performansseillaan.

Ihmisen kiusaaminen alkoi tuhansia vuosia sitten, kun ihminen sattui keksimään riesakseen maanviljelyn. Kun ympäristöä opittiin jalostamaan hyötykäyttöön, käynnistyi entisten metsästäjä-keräilijöiden välille kilpailu. Syntyivät raha, valtiot, yhteiskuntaluokat, tekniikan kehitys ja sivistys. Voittajat ja häviäjät erkaantuivat toisistaan, ja kuilu välissä laajeni.

Ettei ihmiskunta repisi toisiaan kappaleiksi ja veisi samassa rytäkässä koko maapalloa mukanaan, tarvittiin lait ja yhteiskuntasopimukset, joiden valitettavina kylkiäisinä saatiin myös byrokratia ja pönötys. Ihmiselon täyttivät säännöt, kahleet ja kokonaisuutta pyörittävä oravanpyörä. Jotta ihmisrotu pysyisi edes jotenkuten järjissään, keksittiin onneksi myös viina ja sirkushuvit. Ahneus ja katkeruus eivät kuitenkaan kadonneet mihinkään – silmäätekevät humaltuivat edelleen vallan tunteesta, polkivat pientä ihmistä maan rakoon ja kylvivät katkeruuden siemeniä. Eriarvoisuuden kaunasta oli kuitenkin mahdollista synnyttää jotain vihaa tehokkaampaa ja arvokkaampaa: huumoria.

Syksyinen Helsinki vuonna 1983 oli ankea paikka. Viihtyminen ja hauskanpito olivat toissijaisia asioita kunnollisten ihmisten arjessa. Kahvilat ja terassit loistivat poissaolollaan, ja ravintolatoiminta oli sysätty syvälle betonimöhkäleiden sisälle. Ydinkeskustaa jyrkivoitti vallan näyttämö ja kaikkien kivimöhkäleiden äiti: Eduskuntatalo. Sen käytävillä kahisivat pikkutakit ja kopsui nahkakenkien määrätietoinen askellus. Sen suojissa päätettiin ihmisten arkea määrittävä käytössäännöstö. Korskean möhkäleen välittömässä läheisyydessä sijaitsi toinenkin majesteettinen kolossi: Vanha ylioppilastalo. Tuttujen kesken ihan vaan Vanha.

Arvokkaasta ulkokuorestaan huolimatta Vanhan sisuksissa eivät suinkaan käyskennelleet homeiset byrokraatit, vaan nuoret boheemit harrastajanäyttelijät, joiden tulenpalavat aatteet ravistelivat perinteisten arvojen ylväitä temppeleitä. Opiskelijapiireissä 80-luvun alku oli villi ja estoton. Viini virtasi, bossi paloi ja tulevat kurjuudet, kuten lamat ja ilmastonmuutokset, olivat vielä utopian avaruudessa. Vanhan ylioppilastalon tiloissa toimiva Helsingin Ylioppilasteatteri toimi ponnahduslautana monelle nuorelle taiteilijalle, joka haaveili suurista teatterilavoista – ja kenties jopa valkokankaan glamourista.

Harrastajateatterimiljöö oli omiaan myös kokeellisemmalle ja rajoja rikkovalle estraditaiteelle. Vuonna 1870 pystytetyn rakennuksen tiloissa oli todistettu jo monia alkuräjähdyksiä. Kalle Holmbergin ohjaama *Lapualaisoppera* esitteli vuonna 1966 Suomen kansalle nuoren Vesa-Matti Loirin, joka mellasti oikeistoradikaali Vihtori Kosolan housuissa. Esityksen ikonisen musiikin oli säveltänyt Kaj Chydenius, jonka vaikuttava varjo lankesi Vanhan juhlasaliin vielä 80-luvullakin, vaikkei maestro enää fyysisesti paikalla jyrähdellytkään.

Ylioppilastalon eteläpäätyä hallitsi sen todellinen ajatushautomo, Vanhan kuppila. Näyttelijöiden suosimassa ravitsemusliikkeessä juhliittiin railakkaasti sekä solmittiin, mutkistettiin ja rikottiin parisuhteita, kuten huolettomilta myöhäispuberteetin nuorilta aikuisilta sopi odottaakin. Ylioppilasteatteri oli, ja on edelleen, hulluuden ja rohkeuden sykkivä tyysija.

Kuppilan ovi kävi, ja edellisiltana raskaasti tuoppia kumonheet Ylioppilasteatterin nuoret hörhöt Timo Eränkö, Heikki Salomaa ja Ari Kettunen laahustivat hoippuvin askelin eilisillan rikospaikalle kaivaen kupeitaan ensimmäisen loiventavan tuopposen toiveissa. Ennestäänkin kalvakat kasvat valahtivat lakanaksi, kun kävi ilmi, että kaikki edellispäivänä katusoitolla ansaitut kolikot olikin jo kipattu suoraan kurkusta alas.

Kolmikolla oli käynnissä uusi musiikkia ja teatteria yhdistävä projekti – edeltävänä talvena perustettu, mutta kesän ja syksyn mittaan jo seitsenhenkiseksi paisunut katusoittoiryhmä Lapinlahden Linnut. Yhtyeen hullut

performanssit Vanhan ylioppilastalon viereisillä Perunatorin portailla olivat keränneet kasvavaa suosiota, ja satapäisiksi paisuneet yleisöt auttoivat heitä pääsemään ainoaan tavoitteeseensa: viikonlopun kaljoittelun rahoittamiseen. Kun rahaa toisinaan jäi yli, jäljelle jääneet kolikot sysättiin Lapinlahden Lintujen Vanhuudenturvasäätiön säästöpossuun. Kauan ei raha vanhuudenpäiville tallessa muhinut, sillä käteisen loppuessa suoritettiin yhteistuumin säästöpossun ryöstö. Taiteen siirtyessä kädestä suuhun sitä ei auttanut kuin jalostaa lisää, ettei auvoinen seitinohut hutikka päässyt suotta katkeamaan.

Vaikka Lintujen hulvattomat speaktaakkelit olivatkin pääasiassa parodiaa itsensä turhan vakavasti ottavia taidemuotoja kohtaan, taustalla kummitteli vankea ideologia: maailman pelastaminen. Maailma tuli pelastaa ahneudelta, sorrolta ja riistolta – kaikelta, mikä kiusaa ja kahlitsee pientä ihmistä hänen ainutlaatuisella taipaleellaan elämänvirran vietävänä. Toki Lintujen aatteiden takana lymysivät väistämättä myös nuoria miehiä liikuttavat mystiset voimat: ihanat naiset ja lavataiteen suoma kilpailuetu heidän huomionsa herättämisessä. Oli siis jälleen ryhdyttävä töihin.

Puolta päivää lähestyttäessä ylioppilastalon yläkerrasta alkoi kuulua ähkinää. Ryhmän perustajajäsen, itseoppinut pianisti Ari Kettunen sekä vastikään Lintuihin liittynyt Mikko Kivinen roudasivat hissistä Chydeniuksen pianoa, joka tuntui painavan kuin sen sisään olisi tungettu koko Suomen kulttuurihistoria. Tuskainen kankkushiki virtasi, ja sydämet hakkasivat itseään vanhasti ulos rinnasta. Operaatio toistui joka viikonloppu, muttei tuntunut koskaan helpottuvan. Vanhan rakennuksen välittömässä läheisyydessä sijaitsevan Kaivopihan aukion eli Perunatorin ohi lipui Mannerheimintien jalankulkijoiden, autojen ja ratikoiden katkeamaton vana. Kyseessä oli kenties koko maamme vilkkain liikennekeskittymä – tasaisen liikkeen ja huminan täyteinen muurahaiskeko, jossa jokainen oli menossa jonnekin toimittamaan tärkeitä asioita.

Kaivopihan portaille oli aseteltu seitsemän tuolia jonoon portaiden luotisuoraa linjaa mukaillen. Piano sijoitettiin tuolien eteen jonon keulille, ja Lintu A:ksi nimetty esityksen diktaattori Ari Kettunen istui tapailemaan ensimmäisiä säveliä. Kaukana Forumin kulmalla alkoivat erottua tutun hahmon ääripäät, kun edellisiltana Lapinlahdenkadun kommuunikämpän pirskeitä isännöineen Tapio Liinojan salskea olemus lähestyi uhkaavasti Kaivopihaa. Käsissään Liinoja kuljetti omalaatuista soitintaan: puista lusikkaa ja haarukkaa, joita hän hakkasi yhteen säleiden sinkoilla pitkin portaita. Liinoja tervehti paikalle ehtineitä krapulaisia kohtalotovereitaan ja asettui Lintu B:ksi tutulle paikalleen ensimmäiselle tuolille Kettusen pia-

non välittömään läheisyyteen. Järjestelylle oli syynsä, sillä porukan ainoana teknisesti kelvollisena laulajana hänen tuli kuulla piano stemmoja varten.

Liiojan takana tuleville Linnuille oikein tai väärin soittaminen olivatkin täysin toissijaisia asioita. Seuraavana jonoon istahti Lintu C, Heikki ”Hiski” Salomaa, jonka hikiessä kourassa lämpeni pienistä metallikuulista sähkökän soundinsa ottava perkussionsoitin cabasa. Hiskin takana Lintu D, Timo Eränkö, töräytteli ensimmäisiä sulosäveliä tenorisaksofonistaan, ja hänen vanavedessään seurasi arkistomappeineen Matti Jaaranen, kaukaa Pohjois-Karjalan synkistä perämetsistä Helsinkiin pelmahtanut lavastaja. Perimmäisinä istuivat tuoreimmat kasvot, juuri Teatterikorkeakouluun päässyt Mikko Kivinen sekä muutama vuosi aiemmin näyttelijäksi valmistunut Markku Toikka. Toikan rytmisoittimena kuultiin vanhaa matka-arkkua, jonka tasainen kumahdus vaati tömäyttäjältään hyvää selkääsentoa ja polviniveliä notkeutta. Kivinen puolestaan soitti kontrabassoa, johon hän oli ottanut tuntumaa jo kouluaikoina.

Kello oli muutaman minuutin yli puolenpäivän ja Mannerheimintiellä kävi tuttu kuhina. Miehet istuivat hiljaa tuoleillaan kaihoisesti kaukaisuutta tutkaillen. Tasainen humina katkesi, kun Kettusen suusta kajahtivat uuden performanssin tutut ensisanat:

”Lapinlahden Linnut! Yks, kaks, kol, nel!”



TIMO ERÄNKÖ

Joulukuun 29. päivänä vuonna 2021 päättyi Timo Erängön maallinen taival. Uutinen oli järkytys, muttei yllätys. Sairauksien ja elämäntapojen vuoksi tapahtumaa oli osattu pelätä jo ainakin vuoden päivät.

Katseli asiaa miten päin tahansa, oli Erängön harteilla Lapinlahden Lintujen raskain henkinen taakka. Hän pysyi kokoonpanossa koko yhtyeen vuosikymmeniä kestäneen uran ajan ja oli ylivoimaisesti ryhmän tuotteliain jäsen. Kun alkuperäisjäsenet Matti Jaarasta lukuun ottamatta erosivat tai erotettiin yksi kerrallaan, pysyi Eränkö Lintujen

keulahahmona luotsaten laivaa läpi hyvien ja huonojen aikojen. Varsinainen johtaja hän ei kuitenkaan ollut, sillä asioita tavattiin Linnuissa ratkoa välittömällä demokratialla, jota voisi käytännössä luonnehtia

huudoksi, solvauksiksi ja nyrkkitappeluiksi. Eränkö jätti jälkeensä myös perin ristiriitaisen jäljen, sillä bänditoverit kuvaavat häntä nykyisin monipuolisin sanankääntein fikstusta ja sydämellisestä filosofista aina luonnevikaiseen ja todellisuudentajunsa kadottaneeseen tyranniin.

Timo Eränkö oli kiistatta hyvin ainutlaatuinen ja mielenkiintoinen persoona, ja hänen käytöksensä saattoi vaikuttaa ulospäin eksentriseltä ja oudolta. Kuvaavaa on, että hän tuntui olevan monille 40 vuotta hänen seuraansa aikaa viettäneille bänditovereille edelleen täysi arvoitus. Eränkö saattoi pohdiskella pitkät tovit korukielistä eksistentiaalifilosofiaa, mutta seuraavassa lauseessa suusta saattoi lipsahtaa mitä rasvaisin pornojuttu, joka ei välttämättä katsonut lainkaan seuraa tai tilannetta. Eivätpä häntä toisaalta koskaan käytösnormit tai yleinen korrektyyskaan kiinnostaneet. Erängölle ei tuottanut minkäänlaisia sosiaalisia esteitä esiintyä alasti, puhua julkisesti lehdistölle impotenssistaan tai kävellä sisään milloin minkäkin firman tiloihin ja pyytää työntekijöitä ottamaan kopioita kuljettamastaan paperinivaskasta. Kun hämmentynyt työntekijä vastasi, ettei kyseessä ollut mikään kopiofirma, totesi Eränkö silmänsä värähtämättä:

”Niin niin, mutta voitteko kuitenkin kopioida? Nämä ovat tärkeitä pape-reita – ne tulevat Lapinlahden Linnuille!”

Erängön käyttöön oleellisesti vaikuttava asiantila oli myös se, sattuiiko hän olemaan selvinpäin vai humalassa. Selvöpäinen Eränkö oli useimmiten korrekty, känninen taas täysi moukka ja öykkäri. Lapinlahden Lintujen sisällä Erängön kaksi persoonallisuutta nimettiin Dr Jekylliä ja Mr. Hydea mukailien Tohtori Timoksi ja Herra Simoksi. Siinä missä Tohtori Timo oli fiksu ja analyttinen herrasmies, haastoi Herra Simo alati riitaa bänditoveriensa kanssa ja antoi baarin työntekijöiden kuulla kunniansa alkoholitarjoilun loppuessa.

Ristiriitaista oli myös Erängön tuotanto. Hänen lyriikkansa sisälsi koko laatukirjon *Puumiekan*, *Tavallisen jörndonnerin* tai *Hiljaisten miesten baarin* suvereenista loistokkuudesta aina niinkin lattean laskelmoituihin teksteihin kuin *Tänä kesänä perkele*. Epätasaisuus vaivaa toki jokaisen maan päällä tallustavan taiteilijan hengentuotoksia, mutta Erängöllä kahden ääripään välinen matka saattoi olla tuskastuttavan pitkä.

Eränkö oli kotikonnuillaan Helsingin Kalliossa tuttu ja silmiinpistävä näky. Hän vaelsi kaduilla päämäärättömän tuntuisesti pitkillä kävelylenkeillä, joita varten hän oli usein sonnustautunut oranssilahkeisiin farkkuihin, keltaiseen huomioliiviin ja värikkääseen ruutupaitaan. Päässään hänellä oli imagoon kuuluvat värikkäät ja paksusankaiset, puolet päästä peittävät silmälasit sekä *Tom of Finland* -taidekuvista tuttu nahkainen koppalakki, jonka lipan päällä komeili ”Pomot on mulkkuja aina” -tekstillä varustettu

kangasmerkki. Kädessään Eränkö piteli toisinaan A-oluttölkkiä, ja perässään hän veti pyörillä kulkevaa vetolaukkua, jonka uumenissa sijaitsi hänen toimistonsa ja varastonsa.

Lehdille antamissaan haastatteluissa Eränkö kertoi käyttävänsä vapaa-aikaansa biisien kirjoittamisen lisäksi oopperalibreton ja erilaisten keksintöjen parissa. Hän esimerkiksi kehitti robottiautojen automatisoitua ohjausteknologiaa hyödyntävää puhelinsovellusta. Korkealentoiset ajatukset ja suuret visiot kuuluivat Erängön repertuaariin aina, ja niistä ammentava kaivo vaikutti pohjattomalta.

Hallitsevissa osissa elämäntaipaleella olivat kaksi vakavaa sairautta: 24-vuotiaana diagnosoitu ensimmäisen tyyppin diabetes sekä alkoholismi, joka ilmeni tuurijuopotteluna. Keskenään varsin vaarallinen yhdistelmä ajoi hänet kymmeniä kertoja sairaalan petiin makaamaan – usein jopa pelottavan lähelle elämänlangan katkeamista. Mediheli ja ambulanssi kuljettivat holtittoman ryyppäämisen ja unohtuneen insuliiniipikityksen seurauksena Eränköä lasarettiin niin keikkapaikoilta kuin studiostakin. Yhtyeen jäsenet ja roudarit saivat vuoroin toimia ensihoitajina ja joutuivat arvioimaan, milloin Erängön levottomat jutut muuttuivat jo niin käsittämättömiksi, että kyseessä saattoi olla insuliinišokin oire. Oli siis suoranainen ihme, että hän saavutti jopa 69 ikävuoden rajapyykin. Saavutuksesta voidaan aina kiittää geenejä, mutta matkassa oli myös käsittämätöntä tuuria – ja hyviä ystäviä.

Töölöläistä Erängön perhettä siunattiin 2. päivä syyskuuta vuonna 1952 poikalapsella. Timo Olavi Erängöksi nimetty tulokas sai toisen nimensä kiertopalkintona isältään Olavi Erängöltä. Isä oli kansainvälisesti arvostettu anatomian professori ja solututkija, joka matkusti työnsä merkeissä ympäri maailmaa.

Timon aloitettua koulun Erängön perhe eli Olavi, äiti Maija ja lapset Pekka, Leena, Tiina ja Timo muuttivat Helsingin huvilakaupunginosana tunnettuun Kulosaareen, jonka merellisen vehreässä idyllissä majaansa pitivät myös monien maiden lähetystöt. Perhe majoitui hulppeaan design-rivitaloon, jossa Eränkö sai viettää nuoruutensa.

Oli selvää, että lapsella saattoi moisessa ympäristössä olla edessään turvatut ja lupaavat lähtökohdat elämään tai jopa ”kultalusikka suussaan”, kuten Lapinlahden Lintujen roudari ja ”turvamies” Paavo ”Puosu” Liesinen usein Erängölle kuittaili. Eränkö sai syntyperänsä seurauksena orkesterin kesken myös leukailevan liikanimen ”Kulosaaren lordi”, joksi häntä lavalla monasti yleisön edessä tituleerattiin.

”Lapsena Timo oli ennakkoluuloton keppostelija, kaveripiirin innostaja ja yllyttäjä erilaisiin seikkaluihin hyvässä ja pahassa”, Pekka-veli ker-



Kuva: Jouko Lehtola 2006

LAPINLAHDEN LINNUT syntyi vuonna 1983. Helsingin Ylioppilasteatterin nuoret näyttelijät raahasivat kadulle kummallisia soittimia ja valloittivat esityksillään kansan sydämet. Pian heitä vietiin viinanhuuruudessa höykytyksessä studioon, televisioon ja tuhansille esiintymislavoille.

Huumaa seurasi tuho. Räiskyvät persoonat ottivat yhteen, ja miehet päätyivät veriin turpakäräjiin. Päätään nostivat kateus, ahneus ja katkeruus. Myös murhetta osui matkalle, sillä ryhmä on menettänyt jo kaksi jäsentä, Timo Erängön ja Heikki Salomaan.

Lapinlahden Linnut – Miksei asioista puhuta kertoo arkailemattomasti yhtyeen koko uskomattoman tarinan, jossa pääsevät ääneen kaikki jäsenet sekä lukuisat taustavaikuttajat.

Timo Rossi (s. 1986) on työskennellyt tv-ohjaajana ja käsikirjoittajana. *Lapinlahden Linnut* -kirja on hänen esikoisteoksensa.

DOCENDO

www.docendo.fi



9 789523 825697

KL 78.99 | ISBN 978-952-382-569-7